

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA

(naziv ministarstva koje je sprovelo javnu raspravu)

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI

Nacrt zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme

(naziv nacrta zakona, odnosno strategije koji je bio predmet javne rasprave)

Vrijeme trajanja javne rasprave: 20 dana od dana objavljivanja javnog poziva (07.11.2025 - 27.11.2025)

Način sprovođenja javne rasprave:

- Dostavljanjem primjedbi, predloga i sugestija na Nacrt zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme u pisanoj formi na adresu: Rimski trg, broj 46, 81000 Podgorica ili na e-mail: spiro.medigovic@mek.gov.me, tokom cijelog trajanja javne rasprave.

Ovlašćeni predstavnici ministarstva koji su učestvovali u javnoj raspravi:

- Špiro Medigović, rukovodilac Odjeljenja za izdavanje dozvola u oblasti kontrolisane robe.

Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi:

Za javnu raspravu o Nacrtu zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme interesovanje iskazali su: "Montenegro Defence Industry" d.o.o. Podgorica, "Polix" A. D. Berane i „TARA Aerospace“ A.D. Mojkovac, u pisanoj formi.

Rezime dostavljenih primjedbi, predloga i sugestija je dat u tabeli u prilogu.

PRIMJEDBE I/ILI SUGESTIJE	ODGOVOR
"MONTENEGRO DEFENCE INDUSTRY" D.O.O. PODGORICA	
Primjedba 1: U članu 4 stav 1) ispraviti štamparsku grešku i umjesto "njihovih komponenti" ubaciti "njihove komponente". Obrazloženje: Nije potrebno.	Primjedba je prihvaćena.
Primjedba 2: U članu 5 poslije prvog stava treba dodati slijedeće stavove: Odluku o sopstvenom razvoju naoružanja i vojne opreme donosi organ državne uprave nadležan za poslove odbrane na osnovu prethodno usvojenih dokumenata: - taktičke studije - prethodne analize i - programa realizacije Državni organ nadležan za poslove odbrane može finansirati razvoj naoružanja i vojne opreme kod proizvođača NVO u Crnoj Gori nakon donošenja odluke o sopstvenom razvoju i precizno definisanih taktičko-tehničkih zahtjeva. Na tehničku dokumentaciju za proizvodnju sredstava za potrebe odbrane Crne Gore koja obuhvata: - konstrukcionu dokumentaciju i - akte standardizacije (Pravilnik o kvalitetu proizvoda i standarda kojima se definiše način ispitivanja sirovina i komponenti za proizvodnju NVO) potrebna je prethodna saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane. Obrazloženje: Prethodno je potrebno precizirati kako bi se razvoj sredstava NVO za potrebe odbrane realizovao na osnovu prethodno donijetih odluka nadležnog državnog organa.	Primjedba nije prihvaćena. Postojeći predlog Člana 5 dovoljno i u jasnoj mjeri definiše ovaj segment. Takođe, predloženo usvajanje dokumenata već je sadržano u strateškim dokumentima Vlade Crne Gore i organu državne uprave nadležnog za poslove odbrane. Na osnovu ugovora koji organ državne uprave nadležan za poslove odbrane zaključuje sa Proizvođačem će biti precizirana proizvodnja naoružanja i vojne opreme.

Primjedba 3: U članu 7 korigovati pretposljednji stav tako da isti glasi: Plan iz stava 1 ovog člana može biti ažuriran prije isteka roka na koji je donijet, prema potrebi iz razloga koji se nijesu mogli predviđeti. Obrazloženje: Moguće je da je zbog potreba tržišta (zbog izraženih potreba kupaca u zemlji i inostranstvu) potrebno povećati projektovani obim proizvodnje.	Primjedba nije prihvaćena. Povećanje obima proizvodnje Proizvođača može da utiče na upotrebu svih kapaciteta, a koji su neophodni u jednom proizvodnom procesu i već predviđeni prethodnim zahtjevom i Planom proizvodnje. Stručna komisija će cijeniti dodatni zahtjev u slučaju povećanog obima proizvodnje, prihvatiti one elemente koji se ne mijenjaju prilikom povećanja istog, ne dovodeći Proizvođača u dodatne troškove, a cijeniti samo one elemente koji bitno utiču na industrijsku bezbjednost prilikom povećanog obima proizvodnje.
Primjedba 4: U članu 8 korigovati stav 2 tako da isti glasi: Tehnička dokumentacija za proizvodnju naoružanja i vojne opreme može biti izradjena od strane Proizvođača, pravnog ili fizičkog lica koje je vlasnik iste, licencirane naučnoistraživačke ustanove (kupljena kao "KNOW HOW" ili licenca) ili razvijena od strane nosilaca priprema za odbranu. Obrazloženje: Na ovaj način se omogućava i proizvodnja naoružanja i vojne opreme i na osnovu kupovine "KNOW HOW" od pravnih ili fizičkih lica koja nijesu Proizvođač, a posjeduju istu.	Primjedba nije prihvaćena. Svakako treba imati u vidu da i prethodno definisana norma člana 8 stav 2 nije propisivala ograničenja, a kako je sugerisano kroz primjedbu.
Primjedba 5: U članu 14, tačka 5 brisati riječi Crne Gore. Obrazloženje: Imajući u vidu da je Zakonom o stranim investicijama Crne Gore i Zakonom o spoljnotrgovinskom prometu naoružanja i vojne opreme Crne Gore dozvoljeno strancima da budu osnivači privrednih društava u Crnoj Gori 100%, kao i da stranci mogu biti izvršni direktori privrednih društava registrovanih za spoljnotrgovinski promet NVO, logično je da im treba dozvoliti i da budu odgovorna lica u pravnom licu, posebno zbog aktuelnog članstva Crne Gore u NATO i skorog u članjenja Crne Gore u EU.	Primjedba nije prihvaćena. Naime, u članu 29 Zakona o tajnosti podataka, jedan od uslova za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima za fizičko lice je i obaveza posjedovanja crnogorskog državljanstva. U vezi sa navedenom odredbom strancu se bez obzira na posjedovanje dozvole za rad ne može izdati dozvola za pristup tajnim podacima ukoliko ne posjeduje crnogorsko državljanstvo. Članom 30a Zakona o tajnosti podataka predviđeno je da zakonski zastupnik tog pravnog lica i drugi zaposleni kojem je to potrebno za izvršenje ugovorenog posla moraju imati dozvolu za pristup tajnim podacima za fizičko lice da bi se u postupku izdala i dozvola za pristup tajnim podacima za pravno lice. U vezi sa navedenim, pravnom licu u kojem je zakonski zastupnik stranac, ne može se izdati dozvola za pristup tajnim podacima za pravno lice.

Primjedba 6: U članu 14 tačka 8, umjesto tačke 9 treba da stoji tačka 7. Obrazloženje: Nije potrebno, očigledno je štamparska greška jer su u tački 9 definisani prekršaji. Primjedba 6A: U članu 14 u okviru tačke 7 i tačke 9 treba na kraju teksta dodati stav: Ako je odgovorno lice strani državljanin, dokaz o nekažnjavanosti izdaje nadležni organ Država čiji je ono državljanin. Obrazloženje: Isti stav ima i u Zakonu o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom Crne Gore.	Primjedba je delimično prihvaćena. Primjedba 6 je prihvaćena. Primjedba 6A nije prihvaćena. Imajući u vidu da se pravnom licu u kojem je zakonski zastupnik stranac, ne može izdati dozvola za pristup tajnim podacima za pravno lice, u tom smislu je uz zahtjev za izdavanje dozvole potrebno dostaviti „<i>Uvjerjenje o državljanstvu Crne Gore za odgovorno lice u pravnom licu</i>“. U skladu sa navedenim primjedbu nije potrebno prenijeti u propis.
Primjedba 7: U članu 14, potrebno je korigovati tačku 15 tako da ista glasi: Dokaz o posjedovanju sertifikata za implementirani sistem upravljanja kvalitetom i ispunjenosti tehničkih zahtjeva i standarda za kvalitet proizvoda i usluga iz proizvodnog programa, u skladu sa zahtjevima važećih crnogorskih standarda odbrane i/ili međunarodnih standarda usklađenih sa Ustavom Crne Gore i/ili procedurama NATO Saveza. Obrazloženje: Nije potrebno.	Primjedba nije prihvaćena. Treba imati u vidu da je ista već sadržana u predloženoj normi, uz napomenu da sadrži precizno definisane norme preuzete iz već usvojenih propisa. Svakako treba imati u vidu, da dokaz o upravljanju sistemom kvaliteta podrazumijeva posjedovanje sertifikata kojim se potvrđuje implementacija sistema upravljanja kvalitetom, ispunjenost tehničkih zahtjeva i standarda za kvalitet proizvoda i usluga iz proizvodnog programa.
Primjedba 8: Potrebno je u članu 14 tačku 16 korigovati tako da ista glasi: Dokaz da objekti ispunjavaju uslove za proizvodnju, čuvanje, rukovanje i skladištenje naoružanja i vojne opreme, u skladu sa važećim crnogorskim propisima i/ili međunarodnim standardima usklađenim sa Ustavom Crne Gore i/ili NATO standardima, koji izdaje organ nadležan za odbranu Crne Gore. Obrazloženje: Potrebno je znati kako i od koga se pribavlja predmetni dokaz.	Primjedba je prihvaćena. Iz člana 14, stav 1 brisana je tačka 16.
Primjedba 9: Potrebno je u članu 14 tačku 20 korigovati tako da ista glasi:	Primjedba nije prihvaćena. U Nacrtu zakona je korišćena terminologija koja je u skladu sa propisima iz oblasti zaštite i zdravlja na radu.

Program osposobljavanja zaposlenih za obezbjeđenje bezbjednosti i očuvanje zdravlja na radu, ovjeren od strane odgovornog lica u pravnom licu. Obrazloženje: Nije potrebno.	
Primjedba 10: Potrebno je u članu 14 u tački 22 posle riječi osiguranja dodati riječi "za pravno lice i zaposlene". Obrazloženje: Nije potrebno.	Primjedba je djelimično prihvaćena. U vezi sa primjedbom na član 14, a kojom se predlaže da se dodaju riječi „za pravno lice i zaposlene“ ista nije prihvatljiva, jer se obaveze odnose na pravno lice koje podnosi zahtjev za izdavanje dozvole. Takođe, imajući u vidu primjebu, formulacija je dijelom izmijenjena.
Primjedba 11: Potrebno je u članu 14, tačka 32, na kraju rečenice dodati tekst: "ukoliko se u pravnom licu proizvodi naoružanje i vojna oprema za potrebe organa Odbrane i bezbjednosti Crne Gore. Obrazloženje: Dozvola za pristup tajnim podacima nije potrebna za proizvodnju namijenjenu izvozu.	Primjedba nije prihvaćena. Naime, i pored jasne činjenice da je za potrebe Nosioca priprema za odbranu neophodno posjedovanje dozvole za pristup tajnim podacima, treba imati u vidu i da za izvoz može postojati potreba za stepenovanjem cijelog procesa, a što je prvenstveno definisano ugovornim odnosima.
Primjedba 12: Potrebno je u članu 15 u četvrtom stavu brisati riječi na istim ili sličnim poslovima. Obrazloženje: U Crnoj Gori nema dovoljno stručnih kadrova koji imaju petogodišnje iskustvo na proizvodnji naoružanja i vojne opreme, pa ih je nemoguće naći.	Primjedba nije prihvaćena. Ova oblast nema ekskluzivitet za prihvatanje "nestručnog" kadra, ovo posebno imajući u vidu da se traženi uslovi odnose samo na odgovorno lice za proces proizvodnje, a polazeći od specifičnosti proizvodnje naoružanja i vojne opreme.
Primjedba 13: Potrebno je u članu 17 u prvom stavu rok od 90 dana skratiti na 30 dana. Obrazloženje: Rok od 90 dana za odlučivanje po urednom zahtjevu je isuviše dugačak i odlaže početak proizvodnje. Komisija prima naknadu za taj posao, pa može raditi i van redovnog radnog vremena.	Primjedba nije prihvaćena. Stručna komisija će najkasnije u roku od 90 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva (i ispunjenosti svih uslova iz člana 13, 14 i 15 ovog zakona) sačiniti Izvještaj o ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole, i u tom smislu rok može biti i kraći.
Primjedba 14: Potrebno je u članu 18 u posljednjem stavu rok od 6 mjeseci zamijeniti rokom od 3 mjeseca.	Primjedba je prihvaćena.

Obrazloženje: Interes je i proizvođača i Ministarstva da se što prije počne sa proizvodnjom, pa ne treba ovaj rok, koji je realno najraniji 3 mjeseca nepotrebno produžavati.	
Primjedba 15: Potrebno je u članu 19 u posljednjem stavu rok od 6 mjeseci zamijeniti rokom od 3 mjeseca. Obrazloženje: Interes je i proizvođača i Ministarstva da se što prije počne sa proizvodnjom, pa ne treba ovaj rok, koji je realno najraniji 3 mjeseca nepotrebno produžavati.	Primjedba je prihvaćena.
Primjedba 16: Član 40 treba korigovati tako da isti glasi: Utvrdjivanje i ocjenjivanje ispunjenosti standarda i/ili tehničkih zahtjeva koji se odnose na proizvode i usluge u proizvodnji naoružanja i vojne opreme vrši organ državne uprave nadležan za poslove odbrane na zahtjev proizvođača, odnosno vršioca usluge, odnosno organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove za obavljanje usluga remonta oružja. Za poslove obezbjeđenja i provjere kvaliteta u proizvodnji naoružanja i vojne opreme, kao i neophodnih testiranja prije uvođenja u naoružanje u skladu sa domaćim i/ili prema odgovarajućim međunarodnim standardima koji su prihvaćeni u Crnoj Gori, na osnovu zahtjeva proizvođača odnosno vršioca usluge, može biti angažovano pravno lice iz zemlje i inostranstva. Za postupak iz ovog člana, troškove angažovanja eksperata i/ili pravnih lica iz zemlje i inostranstva snosi podnosilac zahtjeva. Za predmetne provjere i testiranja mogu se kao nezavisne institucije osnovati opitni centri u Crnoj Gori u saradnji sa državnim organom nadležnim za poslove odbrane. Obrazloženje: Potrebno je stvoriti uslove za provjeru kvaliteta i testiranje proizvoda NVO prije njihovog uvođenja u naoružanje, kako bi se provjerila ispunjenost taktičko-tehničkih zahtjeva i bezbjednost po rukovaoce i okruženje.	Primjedba nije prihvaćena. Treba imati u vidu da je norma već jasno definisana prvim stavom ovog člana, kao i da referira na odredbe propisa, kojima se uređuju poslovi odbrane. Za sve one poslove za koje je potrebno angažovanje eksperata i/ili pravnih lica iz zemlje i inostranstva je ostavljena mogućnost ovim Nactom. Predmet ovog Nacta zakona je proizvodnja naoružanja i vojne opreme (kao i remont naoružanja i vojne opreme jer je sastavni segment ovog nacta), i u tom smislu ne postoji veza sa remontom oružja, a koje je predmet drugog zakonskog rješenja.
Primjedba 17: U članu 43 dodati u produžetku polurečenicu: i stavlja u promet sredstava naoružanja i vojne opreme bez odgovarajućeg rješenja o uvođenju u naoružanje, koje nadležni organ državne uprave izdaje nakon sprovedenih testiranja.	Primjedba nije prihvaćena. Primjedba nije prihvatljiva jer su pravni subjekti, u slučaju proglašenja ratnog i vanrednog stanja, dio funkcionisanja jedinstvenog sistema odbrane Crne Gore, gdje im u tim situacijama nije potrebno rješenje

Obrazloženje: Na ovaj način se sprečava proizvodnja i stavljanje u promet sredstava naoružanja i vojne opreme koja prethodno nijesu proizvedena i testirana prema važećim tehničkim standardima verifikovanim od strane nadležnog organa.	koje se definiše sugestijom. U toj situaciji država upravlja svim kapacitetima i resursima Nosioca priprema za odbranu.
Primjedba 18: Potrebno je nakon člana 41 uvesti novi član 42 koji glasi: Evidencija i markiranje naoružanja i dodati prvi stav koji glasi: Vlada Crne Gore će u roku od 5 godina od dana usvajanja ovog zakona stvoriti uslove da se lako naoružanje (pištolji i puške) proizvedeno u Crnoj Gori testira i markira odgovarajućim žigom u skladu sa Evropskim standardima za ispitivanje i markiranje (žigosanje) lakog naoružanja. Obrazloženje: Na ovaj način će se stvoriti uslovi da se u prometu ne može naći lako naoružanje koje nije ispitano i koje može predstavljati opasnost po rukovaoa i okolinu, a što je definisano u čl. 73, 74, 75, 76 i 77 Zakona o oružju ("Sl.list CG", br. 10/2015).	Primjedba nije prihvaćena. Primjedba nije prihvatljiva, imajući u vidu da se ne odnosi na obuhvat propisa. SALW / Oružje su predmet drugog zakonskog rješenja, a u kontekstu Zakona o oružju. Takođe, pomenuto je osnov da država bude prepoznata kao članica C.I.P.-a. Naoružanje i vojna oprema za Nosiocce priprema za odbranu će imati serijske brojeve a ukoliko je potrebno vršiti obilježavanje i markiranje za potrebe izvoza. Isto je predmet ugovornog odnosa između Proizvođača i stranog kupca shodno ispostavljenim zahtjevima za vrstom i tipom žiga koji strani kupac određenom tehnologijom želi da isto i obilježi, a shodno UN protokolu/međunarodnom aktu koji uvodi pravila o obilježavanju i markiranju (<i>Protocol Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition</i>) kojeg je i Crna Gora potpisala i ratifikovala.
„POLIEX“ D.O.O. BERANE	
Primjedba 1: Članom 4. se definiše značenje izraza, a tacke 1, 2, 9, 10, 11, 14, 18, 21, mogu izazvati nedoumice kod primjene Zakona naročito: "demilitarizacija", "utilizacija", "delaboracija", "proizvodnja naoružanja i vojne opreme", "kapaciteti za proizvodnju naoružanja i vojne opreme", "industrijska bezbjednost proizvodnje naoružanja i vojne opreme", "tehnička dokumentacija". Obrazloženje: Želimo ukazati na nedostatke koji tumačenjem pojmova iz člana 4 proizilaze. Naoružanje i vojna oprema praktično podrazumijeva proizvode sa Nacionalne kontrolne liste.	Primjedba djelimično prihvaćena. Vezano za primjedbu u odnosu na navođenje „i dr.“ sugestija je prihvaćena i isto će biti brisano iz teksta. U odnosu na definiciju Naoružanje i vojna oprema u pitanju je pravna tekovina EU koja se kao takva implementira u pravni sistem Crne Gore i u tom smislu nema proizvodnog tumačenja naoružanja i vojne opreme. Pojam Proizvodnje naoružanja i vojne opreme definisan je u odnosu na uporednu praksu, ali se pošlo i od aktuelnog zakonskog propisa.

Ostaje nejasno šta ako se određeni proizvod ne nalazi na listi? Da li procedura dopunjavanja liste može potencijalno poremetiti proizvodne procese? Proizvodnja naoružanja i vojne opreme je preširoko postavljena pa treba odvojiti pojedine djelatnosti i posebno ih definisati a naročito razvoj, istraživanje, (može podrazumijevati potpuno nezavisnu djelatnost, a podliježe rigoroznim i restriktivnim uslovima koji su postavljeni za proizvodnju), remont i demilitarizacija (takode). Izgradnja i opremanje objekata ulaze u pojam proizvodnje a u daljem tekstu zakona se po ovom pitanju upućuje na druge propise i pravila (takode nejasno postavljeno). Kapaciteti za proizvodnju vojne opreme obuhvata u praksi SVE, ni na koji način ne vezujući ove objekte i sredstva direktno za proizvodnju (u nacrtu stoji: „koje Proizvođač koristi u procesu rada“) već se formulacijama i „dr.“ i „druga sredstva za rad“ ostavlja beskonačno prostora za arbitrarno postupanje. Ovo naročito naglašavamo zbog veze ovog izraza sa članom 23 koji propisuju da se dozvola za proizvodnju može oduzeti za praktično bilo šta, jer stavom 3 između ostalog propisuje: ... „kapaciteta za proizvodnju naoružanja“ vezujući oduzimanje dozvole direktno za ovaj pojam. Utilizacija je izraz koji je neprikladan vojnoj industriji, na koji u našem četrdesetogodišnjem iskustvu nijesmo naišli, pa bi ga trebalo u najmanju ruku preispitati. U član 4 uvrstiti pojam delaboracije. Industrijska bezbjednost proizvodnje naoružanja i vojne opreme kao i većina pojmova je postavljena preširoko te kao i na drugim mjestima ostavlja prostor za arbitrarno odlučivanje posebno uz neizostavnu formulaciju „i dr.“ (veza sa članom 23). Osim toga stvari se u kontinuitetu ponavljaju i preklapaju, što u konačnom neće značiti kvalitetno zakonsko rješenje. Trebalo bi sagledati NATO praksu pa ovaj pojam dominantno vezati za fizičku, tehničku, informacionu zaštitu jer je lista obaveza za Proizvođače već poprilično široka i restriktivna, te već obuhvata oblasti koje su ovdje navedene. Tehnička dokumentacija za proizvodnju naoružanja i vojne opreme naravno obuhvata postojećim rješenjem kompletu dokumentaciju za SVE, ne vodeći računa o intelektualnoj svojini, poslovnoj tajni, ili praksi NATO i EU. Ovu definiciju potrebno je svesti na opštu tehničku dokumentaciju, osnovne podatke o proizvodnji i karakteristikama pojedinačnih proizvoda.	Vezano za pojam Kapaciteti za proizvodnju vojne opreme, definicija sredstva za rad je u Zakonu o zaštiti i zdravlju na radu. Vezano za pojam Utilizacija postoji uporedna praksa. Pojam delaboracije je već obuhvaćen pod pojmom Utilizacije. Vezano za pojam Industrijska bezbjednost proizvodnje naoružanja i vojne opreme postoji uporedna praksa. U odnosu na komentar koji se odnosi na Tehničku dokumentaciju za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, Stručna komisija mora imati kompletnu dokumentaciju, imajući u vidu specifičnost proizvodnog procesa, a kako bi adekvatno sagledala predmetni zahtjev prilikom odlučivanja o izdavanju dozvole. Takođe, ovaj član, ali i primjedba, se ne mogu posmatrati odvojeno od člana 16 ovog Nacrta, koji propisuje zaštitu povjerljivosti informacija, podataka i dokumentacije. Takođe, u odnosu na prethodne primjedbe, treba imati u vidu i Pravilnik o posebnim mjerama zaštite na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipulisanja eksplozivima i barutima (<i>"Sl. list SFRJ, broj 55/69"</i>).
Primjedba 2:	Primjedba nije prihvaćena.

Novi član Zakonom je neophodno urediti planiranje i uređenje prostora, izgradnju, rekonstrukciju, proširivanje kapaciteta i održavanje objekata Proizvođača naoružanja i vojne opreme i ovu oblast staviti pod poseban pravni režim. (VAŽNO) Obrazloženje: Preduzeća za proizvodnju naoružanja i vojne opreme predstavljaju objekte sa posebnom namjenom, sa specifičnim bezbjednosnim, tehnološkim i organizacionim zahtjevima koji ih u potpunosti izdvajaju iz režima opštih propisa o planiranju prostora, izgradnji i rekonstrukciji objekata. Industrijska bezbjednost proizvodnje NVO obuhvata set bezbjednosno-zaštitnih mjera i postupaka koji neposredno utiču na projektovanje, izgradnju, rekonstrukciju, održavanje i korišćenje ovih objekata, uključujući zaštitu tehničke dokumentacije i drugih tajnih podataka, sprečavanje oštećenja ili uništenja proizvodnih kapaciteta, zaštitu ljudskih resursa, te poštovanje bezbjednosnih zona usljed rizika od eksplozivnih i tehničko-tehnoloških nesreća. Zbog svoje namjene, ovi objekti imaju neposredan značaj za odbranu države i realizaciju poslova od interesa za odbranu, a njihova stabilnost i pouzdanost zahtijevaju visok stepen koordinacije sa nadležnim institucijama i jasne procedure prilikom planiranja, izgradnje i puštanja u rad. Proizvođači moraju imati mogućnost brze i predvidive adaptacije i rekonstrukcije objekata radi uvođenja novih proizvoda i tehnologija, što je u potpunosti koliziji sa postojećim fragmentarnim i neusklađenim pravnim okvirom. Činjenica da su objekti namjenske industrije već integrirani u pojmove iz člana 4 ("Proizvodnja NVO", "Kapaciteti za proizvodnju NVO", "Industrijska bezbjednost proizvodnje NVO") jasno ukazuje da je oblast izgradnje i rekonstrukcije neodvojivi element proizvodne djelatnosti i da se ne može prepustiti opštim procedurama koje nijesu prilagođene specifičnostima ove industrije. Ignorisanje ove oblasti u okviru zakona dovelo bi do nastavka pravne nesigurnosti, različitih i proizvoljnih tumačenja, preklapanja nadležnosti i ozbiljnog usporavanja razvoja i degradaciji namjenske industrije. Postojeći pravni okvir u Crnoj Gori je nefunkcionalan, pun kolizija i nedostataka, te nesposoban da obezbijedi adekvatan režim za objekte ove vrste. Umjesto da nacrt zakona otkloni te nedostatke, on uvodi dodatne nejasnoće i još veću pravnu konfuziju. Lokalne samouprave nemaju dovoljno kapaciteta da se suoče sa izazovima koji prate proizvodnju NVO. Na centralnom nivou se takođe	Pitanje je već definisano Zakonom o izgradnji objekata, kao i Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu i podzakonskim aktima koji se odnose na privremena i pokretna gradilišta.
---	---

osjeća nedostatak adekvatnog pristupa ovom problemu. Oglašavanje nenadležnim odnosno prebacivanje nadležnosti ne smije biti praksa u budućnosti ukoliko Crna Gora pretenduje da postane primamljiva destinacija za investicije i uopšte razvija povoljan ambijent za razvoj i rast privrede. Ovim zakonom i eventualno podzakonskim aktom moraju se otkloniti gore navedeni nedostaci a naročito u pogledu najvažnijih pitanja: - nadležnost za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova za izgradnju, rekonstrukciju i proširenje ovih objekata; - postupak i nadležnosti za tehnički prijem ovakvih objekata; - organ koji izdaje dozvolu za puštanje pogona u rad; - usklađivanja prostornog planiranja sa Planom proizvodnje NVO; U svrhu obezbjeđivanja pravne sigurnosti, bezbjednosti i funkcionalnosti sektora, zakon mora propisati obavezu donošenja posebnog podzakonskog akta (Pravilnika) kojim će se ova oblast urediti na jasan, precizan i jedinstven način. Ovo nije pitanje tehničkog detalja, već ključni preduslov za bilo kakav razvoj namjenske industrije u Crnoj Gori.	
Primjedba 3: Novi član Potrebno je propisati način i uslove po osnovu kojih proizvođač dobija dozvolu/saglasnost za puštanje u rad mašina. (VAŽNO) (1) Mašinska oprema i postrojenja mogu biti instalirana isključivo u objektima koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom. (2) U objektu iz stava 1 puštanje u rad mašina i mašinskih postrojenja može se obaviti isključivo nakon pozitivnog stručnog nalaza Komisije, sastavljene od stručnih lica – licenciranih eksperata, koju formira investitor. (3) Stručni nalaz se dostavlja Ministarstvu na saglasnost. (4) Ako Ministarstvo ne donese akt iz stava 3 u roku od 15 dana, smatra se da je saglasnost data. Obrazloženje: Nakon izgradnje objekata infrastrukture, proizvođač naoružanja i vojne opreme mora imati jasno propisane uslove i postupak na osnovu kojih dobija dozvolu/saglasnost za puštanje u rad mašina i postrojenja. Ovo je druga od naših ključnih sugestija koja mora naći svoje mjesto u zakonu, odnosno u odgovarajućem podzakonskom aktu. Predlažemo da se posebno uredi	Primjedba nije prihvaćena. Pomenuto nije predmet ovog propisa već posebnih zakonskih rješenja. U slučaju da privredni subjekat smatra da ima prostora da se određena zajednička rješenja mijenjaju, neophodno je da se obrati nadležnim resorima u tom dijelu. Takođe, treba imati u vidu da je već Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu i podzakonskim aktima iz ove oblasti, jasno definisano ko obavlja poslove iz ove oblasti i koje uslove mora da ispuni. Navedeni poslovi su definisani u članu 43 ovog zakona, dok je članom 46 propisao u kom roku ovlašćena organizacija izdaje stručni nalaz.

postupak puštanja u rad mašina i postrojenja u namjenskoj industriji, čime bi se popunio evidentan regulativni vakuum u predloženom zakonu.

Iako postojeći propisi u Crnoj Gori – poput Zakona o bezbjednosti i zdravlju na radu, Zakona o električnoj opremi, Pravilnika o tehničkim uslovima za radni prostor i Zakona o izgradnji objekata – djelimično regulišu pojedine aspekte, nedostaje sveobuhvatna i specifična procedura za ovu visoko specijalizovanu djelatnost. Taj nedostatak direktno dovodi do pravne neizvjesnosti, različitih tumačenja nadležnih organa, povećanih bezbjednosnih rizika usljed mogućeg puštanja u rad neispravne ili neadekvatno instalirane opreme, kao i do blokade investicija, jer neizvjesnost usporava donošenje odluka o ulaganju. Dodatno, jasno normiran postupak rješava već pomenuti problem nadležnosti, odnosno situacije u kojima se organi proglašavaju nenadležnim. Ovaj predlog je u potpunosti kompatibilan sa prethodnim koji se odnosi na poseban pravni režim izgradnje i rekonstrukcije objekata, te bi se oba pitanja mogla urediti jedinstvenim podzakonskim aktom, čime bi se obezbijedila sistemska dosljednost i izbjegla fragmentacija propisa.

Predloženo rješenje sastoji se iz tri međusobno povezana stava koja obezbjeđuju sistemski pristup. Prvi stav propisuje da se mašine i postrojenja mogu instalirati isključivo u objektima koji ispunjavaju sve uslove propisane ovim zakonom, čime se osigurava poštovanje građevinskih, protivpožarnih i drugih tehničkih zahtjeva i preveniraju nesreće nastale usljed rada u neadekvatnim prostorijama. Drugi stav uvodi obavezu pozitivnog stručnog nalaza komisije sastavljene od licenciranih eksperata, što garantuje stručnost procjene, podstiče angažovanje ovlaštenih stručnih subjekata i smanjuje teret državne administracije, uz puno uvažavanje specifičnih rizika namjenske industrije. Uobičajeni sastav takve komisije obuhvata mašinskog inženjera, elektroinženjera, stručnjaka za zaštitu i zdravlje na radu i, po potrebi, stručnjaka za protivpožarnu zaštitu. Treći stav predviđa obavezu dostavljanja stručnog nalaza Ministarstvu, čime se obezbjeđuje transparentnost, uspostavlja evidencija stanja opreme u industriji, stvara osnova za buduće inspeksijske nadzore i omogućava bolja koordinacija sa drugim nadležnim organima.

Ovaj predlog je u punoj tehničkoj i pravnoj usklađenosti sa važećim propisima, jer komisija vrši inicijalni pregled u skladu sa Zakonom o bezbjednosti i zdravlju na radu, dok angažovanje licenciranih elektroinženjera obezbjeđuje usklađenost sa propisima o električnoj opremi i drugim relevantnim tehničkim regulativama. Istovremeno se poštuju međunarodni i evropski standardi, poput EN ISO 12100:2010 i EN 60204-1.

Očekivani efekti primjene su višestruki: jačanje pravne sigurnosti proizvođača kroz jasno propisanu proceduru; smanjenje troškova izbjegavanjem duplih procedura; ubrzanje postupka puštanja u rad; veća prepoznatljivost na inostranom tržištu zahvaljujući usklađenosti sa međunarodnim standardima. Za državu, ova odredba donosi povećanu bezbjednost procesa, efikasniji nadzor, rasterećenje inspeksijskih organa i privlačenje investicija kroz predvidljivije regulatorno okruženje. Usklađenost sa međunarodnom praksom je jasna kroz kompatibilnost sa ključnim direktivama Evropske unije o mašinama, niskonaponskoj opremi i opremi pod pritiskom, a uporedna rješenja u državama regiona (Hrvatska, Srbija, Slovenija) počivaju na sličnim principima. Zaključno, ovaj predlog predstavlja nužnu dopunu zakona koja otklanja jasnu regulativnu prazninu, usklađuje ga sa postojećim propisima, primjenjuje najbolju međunarodnu praksu i uravnotežuje zahtjeve bezbjednosti i efikasnosti, stvarajući pritom predvidivo okruženje neophodno za održivi razvoj i konkurentnost crnogorske namjenske industrije.	
Primjedba 4: Član 7 - <i>Trenutno stoji:</i> "Plan iz stava 1 ovog člana donosi se na period od deset (10) godina." (član 7) <i>Predlažemo:</i> "Plan proizvodnje donosi se na period od tri (3) godine sa godišnjim ažuriranjem i projekcijom na naredne dvije godine." Obrazloženje: Savremena vojna industrija karakteriše se izuzetno brzim tehnološkim promjenama koje se dešavaju u ciklusima od 12 do 18 mjeseci. Desetogodišnji planovi postaju zastarjeli već u trenutku njihovog usvajanja što onemogućava fleksibilno reagovanje na tržišne promjene. Kratkoročniji planovi omogućavaju kompanijama da brže prilagođavaju svoje proizvodne programe novim tehnologijama i zahtjevima korisnika. Ova promjena će podstaći kontinuirani razvoj i inovacije umjesto dugoročnog fiksiranja na određene proizvodne linije. Olakšaće prilagođavanje promjenama u NATO standardima i vojnim zahtjevima koji se konstantno usavršavaju. Smanjiće administrativno opterećenje jer će ažuriranje planova biti jednostavnije i češće. Omogućiće bolje korišćenje novih tehnoloških dostignuća koja se brzo pojavljuju na tržištu. Povećaće konkurentnost crnogorskih proizvođača kroz sposobnost bržeg uvođenja poboljšanja. Uskladiće se sa savremenim pristupima strateškom	Primjedba je djelimično prihvaćena. Naime, u kontekstu primjedbe, može se posmatrati i da je u potpunosti prihvaćena imajući u vidu da će u propisu biti navedeno da se Plan proizvodnje donosi na period od 5 godina.

planiranju u dinamičnim industrijama. Osiguraće da se resursi usmjeravaju na trenutno potrebne i perspektivne proizvode.	
Primjedba 5: Član 10 - Ovaj član daje potpuno otvoren i neograničen prostor za arbitarno postupanje bez ikakve obaveze za obrazlaganjem, što je sa aspekta pravne sigurnosti, investicionog ambijenta, EU i NATO prakse apsolutno neprihvatljivo i predstavlja nepremostivu biznis barijeru, posebno u kombinaciji sa ostalim članovima zakona koji su na sličnom principu koncipirani. Obrazloženje: Pojam 'osnov sumnje' daje ANB-u preširoko diskreciono pravo u pogledu utvrđivanja postojanja okolnosti navedenih u članu 10. Neophodno je uvesti provjerljiv i jasno definisan standard zasnovan na objektivno mjerljivim kriterijumima. Primjena ovako drastične sankcije (praktično zatvaranje i bankrot privrednog društva) na osnovu jednog obaveštenja je neprihvatljivo. Mora se propisati postupak u kojem će se okolnosti koje su od značaja za oduzimanje dozvole na pravno valjan način dokazivati, te pravo Proizvođača na pravni lijek koji će odlagati izvršenje.	Primjedba nije prihvaćena. U Nacrtu zakona je korišćena terminologija koja je u skladu sa aktuelnim propisima. Naime, nacrt norme člana 10 koncipiran je shodno važećem Zakonu o Agenciji za nacionalnu bezbjednost.
Primjedba 6: Članom 12 se definišu dozvole za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, kao i zadaci stručne Komisije koju obrazuje Ministarstvo. Dozvole treba izdavati trajno. Obrazloženje: Način i uslovi izdavanja dozvole predviđeni su tekstom zakona. Obzirom na utvrđenu nadležnost komisije, način vršenja inspekcijskog nadzora (u kontinuitetu i redovno), odredbe koje regulišu oduzimanje dozvole, široko i restriktivno postavljene uslove za izdavanje dozvole, u najmanju ruku je cjelishodno da se dozvola izdaje trajno. Izuzetno obiman i zahtjevan postupak izdavanja dozvole sa obavezom podnošenja na desetine hiljada stranica dokumentacije ne treba ponavljati svakih 10 godina. U postupku obavljanja inspekcijskog nadzora već se kontroliše sva navedena dokumentacija pa nije jasno iz kojeg razloga posle proteka od 10 godina treba ponovo dostaviti istu dokumentaciju (ona će se mijenjati samo u obimu koji je potrebno ažurirati a za šta već postoji obaveza obaveštavanja Ministarstva).	Primjedba nije prihvaćena. Ne postoji uporedna praksa koja ide u prilog primjedbi.

U sastav komisije uvrstiti relevantne stručnjake iz oblasti namjenske industrije.	Primjedba 7: Član 13 - Opšti uslovi se odnose na: osnivački akt; statut; registraciju; državljanstvo i prebivalište osnivača, podnosioca zahtjeva i odgovornih lica; nepostojanje krivične i prekršajne odgovornosti; plan proizvodnje; tehničku dokumentaciju; ispunjenost standarda kvaliteta; kadrovsku osposobljenost; zaštitu i zdravlje na radu; osiguranje od šteta; zaštitu životne sredine; obezbjeđenje kapaciteta za proizvodnju; održavanje objekata; zaštitu obavezno šticehnih objekata; zaštitu i spašavanje od elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoških i dr. nesreća; pristup tajnim podacima; finansijske iskaze. Obrazloženje: Član 13 je već normativno preširoko postavljen, jer u stavu 2 nabraja veliki broj opštih uslova koje je proizvođač dužan da ispuni. Dodavanje formulacije "i drugi uslovi" na kraju tog stava unosi visok stepen pravne neizvjesnosti. Upotreba neodređenog pojma "i drugi uslovi" otvara prostor za arbiterno proširivanje obaveza proizvođača van zakonskog okvira, što je u suprotnosti sa načelom zakonitosti. Ovakva formulacija omogućava široko i nepredvidivo tumačenje prilikom odlučivanja o urednosti zahtjeva (član 18) i prilikom procjene ispunjenosti uslova (član 19), kao i u postupku oduzimanja dozvole (član 23), čime se značajno povećava rizik od neujednačene i proizvoljne primjene zakona. S obzirom na to da član 13 predstavlja temeljnu normu za izdavanje i oduzimanje dozvole, uslovi moraju biti taksativno i precizno propisani, kako bi se obezbijedila predvidljivost i jednoobraznost upravnog postupanja. Uklanjanje ove formulacije nužno je za uspostavljanje elementarne pravne sigurnosti, sprečavanje moguće zloupotrebe diskrecionih ovlašćenja i obezbjeđenje jednakog tretmana svih subjekata koji podliježu ovom zakonu.	Primjedba 8: Član 14 zasluđuje posebnu sistemsku analizu obzirom na njegovu sadržinu a naročito u dijelu koji se odnosi na: veliki broj pobrojanih uslova koje treba dokazati, tehničku dokumentaciju, finansijske izveštaje, ispunjavanje standarda odnosno sertifikacija i posebno formulacije „i dr“. <i>Trenutno stoji: 35+ dokumenata navedenih u Članu 14</i>
	Primjedba je prihvaćena. Iz teksta će biti brisani „i dr. uslovi“.	Primjedba nije prihvaćena. Prilikom definisanja zahtjeva za izdavanje dozvole pošlo se od zakonodavnog okvira, ali i prakse u odnosu na ostala zakonska rješenja iz sličnih oblasti, kao i uporedne prakse koja je korišćena. Na ovaj način jasno su definisani zahtjevi za izdavanje dozvole, tj. dokumentacija koju je potrebno dostaviti uz zahtjev i na taj način se ne

<i>Predlažemo:</i> Svođenje liste dokumenata sa 35+ na obim 12-15 <i>Trenutno stoji:</i> "Tehnička dokumentacija o proizvodnji naoružanja i vojne opreme" (član 14 tačka 12) <i>Predlažemo:</i> "Opis proizvoda i osnovne tehničke specifikacije koje sadrže: osnovne tehničke karakteristike, namjenu i primjenu proizvoda, dokaz o ispitivanju prototipa i sertifikate kvaliteta (ako postoje)" <i>Trenutno stoji:</i> "Finansijske izvještaje o poslovanju pravnog lica za prethodne tri (3) godine." (član 14 tačka 33) <i>Predlažemo:</i> "Poslovni plan i dokaz o finansijskim sredstvima za naredne tri (3) godine." <i>Trenutno stoji:</i> Proširene sigurnosne provjere za sve zaposlene (tačke 7-9 Člana 14) <i>Predlažemo:</i> "Sigurnosna provjera samo za ključno rukovodstvo i osoblje sa pristupom osjetljivim podacima i kritičnim procesima." <i>Trenutno stoji:</i> Dokaz o upravljanju sistemom kvaliteta i ispunjenosti tehničkih zahtjeva i standarda u skladu sa važećim crnogorskim standardima odbrane i/ili međunarodnim standardima usklađenim s ustavnim uređenjem države Crne Gore i standardima Sjeverno-atlantskog saveza. (član 14 tačka 15) <i>Predlažemo:</i> "Priznaju se sertifikati iz zemalja sa NATO kapacitetima (Slovenija, Hrvatska, Bugarska, itd.) i međunarodno priznati sertifikati kvaliteta." Obrazloženje: Preveliki broj dokumenata čini proceduru dobijanja dozvola praktično neizvodljivom naročito za mala i srednja preduzeća sa ograničenim administrativnim kapacitetima. Smanjenje sa 35+ na 12 dokumenata će skratiti vrijeme pripreme sa prosječnih 18 – 24 na samo 4 mjeseca što je realniji rok za kompanije. Ovo će direktno smanjiti administrativne troškove za 65-70% što će omogućiti širem krugu kompanija da uđe u industriju. Uskladiće Crnu Goru sa standardima Evropske unije gdje je broj neophodnih dokumenata znatno manji i bolje definisan. Omogućiće brži ulazak na tržište novih kompanija i startapa koji inače ne bi mogli da prevaziđu početne prepreke. Pojednostaviće rad i postojećim proizvođačima koji se suočavaju sa kontinuiranim administrativnim opterećenjem. Smanjiće opterećenje i državnih organa koji procesuiraju dokumentaciju što će doprinijeti bržem odlučivanju. Povećaće transparentnost procedure kroz jasnije i preciznije definisane zahtjeve.	ostavlja prostora za proizvoljno tumačenje ovog zakona od strane Stručne komisije. Takođe, u dijelu konstatacije koja se odnosi na sigurnosnu provjeru za sve zaposlene ista nije tačna. Obratiti pažnju na navode iz propisa. Treba imati u vidu, a polazeći od činjenice da dio izvoza nije namijenjen za NATO zemlje, da je data šira odrednica u vezi sistema upravljanja kvalitetom, a kako bi privredni subjekti imali više prostora za pribavljanje dokaza iz ove oblasti (upravljanja sistemom kvaliteta), gdje je sugestija već sadržana u nacrtu ovog zakona član 14 tačka 15 (ISO 9001). U nacrtu zakona nije eksplicitno pomenuta AQAP sertifikacija. U suprotnom bi Proizvođač bio ograničen na NATO STANAG 4107, gdje intencija zakonodavca nije bila da ograniči Proizvođača, već da širinu formulaciju, a kako je i predviđeno Nacrtom ovog propisa.
---	--

Smanjice mogućnost proizvoljnosti u donošenju odluka jer će kriterijumi biti objektivniji. Osigurace da se fokus stavlja na zaista ključne bezbjednosne i kvalitativne aspekte umjesto na birokratske formalnosti. Uporedna praksa pokazuje da su zemlje regiona i EU značajno drugačije koncipirale ovu temu kao što se može vidjeti u tabeli ispod.

ZEMLJA	TEHNIČKA DOKUMENTACIJA	OSNOVNI DOKUMENTI	BEZBJEDNOST	KVALITET	OSTALO
CRNA GORA (Predlog)	Kompletna tehnička dokumentacija (Član 14)	35+ dokumenata, Plan proizvodnje na 10 godina	Bezbednosna provjera svih zaposlenih, dozvola za tajne podatke	NATO standardi, sopstvena kontrola kvaliteta	Veoma detaljna procedura, dugi rokovi
HRVATSKA	Samo potvrda o postojanju dokumentacije – ne dostavlja se	Osnivački akt, dokaz o registraciji, bezbednosna provjera	Provjera osnivača i rukovodstva	EU i NATO standardi	Pojednostavlje na procedura za postojeće proizvođače
SRBIJA	Ograničeni uvid samo za kritične proizvode	Osnovni podaci o kompaniji, plan proizvodnje	Bezbednosna provjera ključnog osoblja	Standardi VS, mogućnost stranih standarda	Fleksibilniji pristup, podrška izvozu
SLOVENIJA	Sertifikati kvaliteta umesto dokumentacije	EU standardizovani formulari, dokaz o kapacitetima	Provjera preko EU baza podataka	Obavezno EU sertifikovanje	Najjednostavnija procedura u regionu
BUGARSKA	Dokaz o standardima – ne dostavlja se dokumentacija	Profil kompanije, kapaciteti, finansijski izveštaji	EU bezbednosni standardi	NATO i EU standardi	Brza procedura (do 30 dana)
MAKEDONIJA	Izjava o posjedovanju dokumentacije	Osnivački akti, lokacija objekata	Osnovna bezbednosna provjera	Po izboru proizvođača (NATO/preporučeno)	Pojednostavlje na administracija

BOSNA I HERCEGOVIN A	Djelimičan uvid za strateške proizvode	Entitetski zahtjevi, kompleksna dokumentacija	Entitetske specifične provjere	Različiti standardi po entitetima	Komplikovano zbog entitetske podjele
EVROPSKA UNIJA	Sertifikacija i standardizacija – nikako kompletna dokumentacija	Dokaz o kompatibilnosti sa EU standardima	EU bezbjednosni protokoli	Obavezno EU sertifikovanje	Jedinstveni standard za sve članice

Kompletna tehnička dokumentacija predstavlja krunski dokaz poslovne tajne i intelektualne svojine svake kompanije koja se bavi proizvodnjom. Zahtjev da se ona preda državnim organima stvara neprihvatljiv rizik od curenja osjetljivih podataka konkurentskim kompanijama. U zemljama Evropske unije i regiona uobičajena praksa je da se ne zahtijeva predaja kompletne dokumentacije već sertifikati kvaliteta i osnovne specifikacije. Održavanje takve dokumentacije u ministarstvu povećava mogućnost zloupotrebe ili slučajnog otkrivanja povjerljivih informacija. Onemogućava adekvatnu zaštitu investicija u istraživanje i razvoj koji predstavljaju osnovu konkurentске prednosti. Destimuliše strane investitore koji traže jake garancije za zaštitu svojih tehnologija i know-how-a. Efektivna državna kontrola se može vršiti kroz inspekcije na licu mjesta i verifikaciju sertifikata bez pristupa kompletnim tehničkim rješenjima. Ova izmjena je u potpunosti saglasnosti sa međunarodnom praksom zaštite intelektualne svojine i poslovnih tajni. Osigurava balans između legitimne državne kontrole i zaštite vitalnih interesa privrednih subjekata. Sprečava potencijalni odliv tehnologije i stručnog znanja iz zemlje koji bi bio posljedica nepažljivog rukovanja dokumentacijom.

Zahtjev za tri godine finansijskih izvještaja direktno onemogućava novim kompanijama i startupima da uđu na tržište jer oni po definiciji nemaju istoriju poslovanja. Ovakav pristup favorizuje isključivo velike, etablirane kompanije i sprječava konkurenciju i inovacije. Poslovni plan i dokaz o finansijskim sredstvima su mnogo relevantniji pokazatelji sposobnosti kompanije da uspešno obavlja djelatnost. Ova promjena će omogućiti mladim kompanijama sa inovativnim proizvodima da konkurišu na tržištu bez nepotrebnih prepreka. Uskladiće se sa modernim pristupima poslovnog okruženja gdje se više cijeni potencijal nego prošlost. Smanjiće barijere za ulazak stranih investitora koji često osnivaju nove entitete za specifične projekte. Omogućuje fleksibilnije

finansiranje različitih poslovnih modela u vojnoj industriji. Poboljšaće konkurentnost crnogorskog tržišta kroz veću raznolikost ponuđača. Osiguraće da se procjena vrši na osnovu realnih kapaciteta i planova umjesto na osnovu istorijskih podataka. Podstiče preduzetnički duh i razvoj novih tehnologija u crnogorskoj vojnoj industriji.

Proširene sigurnosne provjere za apsolutno sve zaposlene predstavljaju nepotrebno administrativno opterećenje koje značajno usporava proces zapošljavanja. Ovakvo rješenje ograničava pristup kvalifikovanim kadrovima jer mnogi potencijalni radnici ne žele da prolaze kroz dugotrajne i intruzivne provjere za poslove koji ne uključuju osjetljive aktivnosti. Fokusiranje provjera samo na kritične pozicije će omogućiti brže zapošljavanje stručnjaka koji su neophodni za normalno funkcionisanje kompanija. Smanjiće troškove i za kompanije i za državne organe zadužene za provođenje provjera. Osiguraće da se resursi usmjeravaju na zaista rizične slučajeve umjesto na uniformnu primjenu za sve zaposlene. Povećaće efikasnost sigurnosnog sistema kroz bolju alokaciju nadzornih kapaciteta. Omogućiće fleksibilnije upravljanje ljudskim resursima u dinamičnom poslovnom okruženju. Uskladiće se sa principom proporcionalnosti u primjeni sigurnosnih mjera. Poboljšaće konkurentnost crnogorskih kompanija na međunarodnom tržištu radne snage. Osiguraće da se zaštita kritičnih informacija i procesa odvija na adekvatan način bez nepotrebnog opterećenja ostalih segmenta poslovanja. U konačnom treba umanjiti obim preširoko postavljenih provjera u članu 14 stav 7, ukloniti odredbe koje nisu od krucijalnog značaja za namjensku industriju.

Crna Gora trenutno nema razvijene kapacitete za izdavanje NATO AQAP sertifikata što bi onemogućilo domaće kompanije da ispune zahtjeve zakona. Priznavanje sertifikata iz zemalja sa uspostavljenim NATO kapacitetima omogućiće kompanijama da počnu sa radom dok se razvijaju domaći kapaciteti. Ova mjera će smanjiti troškove sertifikacije za 50-70% što je posebno važno za manje kompanije. Ubrzaće integraciju crnogorske industrije u globalne lance snabdevanja kroz priznavanje međunarodnih standarda. Podstaci će strateška partnerstva sa regionalnim kompanijama koje već posjeduju potrebne sertifikate. Olakšaće izvoz crnogorskih proizvoda na strana tržišta kroz priznavanje međunarodno priznatih dokaza o kvalitetu. Smanjiće administrativno opterećenje za državne organe koji bi inače morali da razvijaju kompletan sertifikacioni sistem. Osiguraće da se produkti proizvedeni u Crnoj Gori prihvataju na međunarodnom nivou bez dodatnih prepreka. Ojačaće poziciju Crne Gore kao pouzdanog partnera u odbrambenoj industriji kroz

poštovanje međunarodnih standarda. Omogućice postepeni razvoj domaćih sertifikacionih kapaciteta kroz prenos znanja i iskustva. Polise osiguranja od štete u proizvodnji NVO koje član 14 zahtijeva, nije moguće zaključiti na trenutnom tržištu u CG. Osiguravajuće kuće jednostavno odbijaju takav vid saradnje pa nije jasno kako ovaj uslov može biti ispunjen, a predstavlja razlog za odbijanje ! Preformulisati ovaj stav ili ga izbrisati. Formulaciju „i drugom dokumentacijom na zahtjev Stručne komisije“ potrebno je brisati, jer otvara prostor za diskreciono postupanje i zahtijevanje dokumentacije van zakonom propisanog okvira. Član 14 je već izuzetno opširan i strogo postavljen, tako da dodatna otvorena klauzula narušava pravnu sigurnost i predvidljivost postupka. Pribavljanje kompletne dokumentacije biće izuzetno obimno i vremenski zahtjevno. Ostavljanje mogućnosti komisiji da traži 'drugu dokumentaciju' može dovesti do neujednačene primjene zakona i otežati investiciono okruženje. Radi jasnoće, zakonitosti i sprečavanja potencijalnih zloupotreba, dokumentacija mora biti taksativno propisana samim zakonom, bez otvorenih klauzula koje omogućavaju proširenje obaveza mimo teksta zakona.	
Primjedba 9: Član 16 - Pitanja povjerljivosti su značajna i zahtijevaju preciznost radi jedinstvenog tumačenja. Obrazloženje: Odrebe postojećeg člana u nacrtu zakona ne propisuje ništa o nivou obezbeđenja tajnosti dokumentacije, niti ko ima pristup, pod kojim uslovima, da li se dokumentacija smije umnožavati, čuvati na digitalnim uređajima bez enkripcije, razmenjivati putem elektronske pošte i sl. Osim toga, Ministarstvo može sa međunarodnim organizacijama i stranim vladama praktično „slobodno“ razmenjivati tehničku dokumentaciju i ostale informacije koje predstavljaju poslovnu tajnu što nije u skladu sa NATO i EU standardima (ovi podaci se strogo čuvaju). Ova dokumentacija bi trebala biti označena određenim stepenom tajnosti, ne smije postojati mogućnost javnog objavljivanja obzirom da ovi podaci mogu biti od vitalnog interesa za Crnu Goru. Nema odredbe koja bi tretirala odgovornost lica koje bi učinilo povredu tajnosti ovih podataka (trebalo bi razmisliti i o tome ili propisati određeni pravilnik za rukovanje ovim informacijama obzirom na širok krug lica kojima će biti dostupne).	Primjedba je prihvaćena. Ministarstvo obezbeđuje zaštitu svih informacija, podataka i dokumentacije dostavljene od strane pravnog lica u skladu sa propisom o zaštiti poslovne tajne. Takođe, čuvanje tajnih podataka definisano je propisima kojima se uređuje tajnost podataka (već definisano članom 38). Imajući u vidu primjedbe, član 16 je dodatno korigovan. U ovom dijelu, treba imati u vidu i podzakonski akt kojim će se definisati način vršenja poslova Stručne komisije.

Primjedba 10: Član 18 - Ako Stručna komisija utvrdi da podnosilac zahtjeva nije podnio uredan zahtjev u smislu člana 13, 14 i 15 ovog zakona, Stručna komisija će sačiniti Izvještaj o potrebi za dopunom zahtjeva i u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva ga dostaviti Ministarstvu. Ministarstvo će u roku od pet (5) radnih dana podnosiocu zahtjeva dostaviti obavještenje da u roku od 60 dana dopuni zahtjev u skladu sa Izvještajem o potrebi za dopunom zahtjeva, uz mogućnost produženja roka na obrazložen i opravdan zahtjev podnosioca zahtjeva. Ukoliko podnosilac zahtjeva, u roku iz stava 2 ne dostavi dopunu zahtjeva, Ministarstvo će donijeti rješenje o odbijanju zahtjeva. Stav 4 – briše se Obrazloženje: Postojećom odredbom u nacrtu zakona ostaje jedna praznina koja se mora popuniti. Naime, ne precizira se rok u kojem Stručna komisija mora Ministarstvu dostaviti izvještaj o potrebi za dopunom zahtjeva, pa se sami postupak može odugovlačiti u nedogled. Uzimajući u obzir da bi moglo doći do „čutanja uprave“ te pokretanja upravnog spora, Proizvođači bi mogli doći u situaciju da bi morali obustaviti proizvodnju iako je zahtjev podnijet na vrijeme. Složenost i obim dokumentacije koju je potrebno dostaviti sam po sebi upućuje na to da stav 2 ovog člana mora ostaviti dodatni prostor podnosiocu zahtjeva da obezbijedi neki od dokumenata koji komisija traži. U značajnom broju slučajeva pribavljanje određenog dokumenta ne zavisi samo od podnosioca zahtjeva već vrlo često i od državnog organa ili licenciranog pravnog lica za obavljanje specijalizovanih poslova. Odredbu da se novi zahtjev ne može podnijeti u roku od 6 mjeseci od donošenja rješenja treba izbrisati iz razloga što je prestoga i neproporcionalna te nije u skladu sa EU i NATO praksom.	Primjedba je djelimično prihvaćena. Prva primjedba je prihvaćena i unijet je rok od 30 dana. Druge primjedbe su djelimično prihvaćene u dijelu „u roku iz stava 2“. Dok predloženi rok (60 dana) nije prihvatljiv, između ostalog, imajući u vidu da je jedna od primjedbi sa javne rasprave bila da se značajno skрати rok za izdavanje dozvole. Vezano za poslednju primjedbu, ista se može smatrati djelimično prihvaćenom, skraćanjem roka iz stava 4 (sa 6 na 3 mjeseca).
Primjedba 11: Član 19 - Ako se utvrdi da podnosilac zahtjeva ne ispunjava neke od uslova iz člana 13, 14 i 15 ovog zakona, Stručna komisija će sačiniti Izvještaj o potrebi otklanjanja nedostataka i u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva ga dostaviti Ministarstvu.	Primjedba je djelimično prihvaćena. Prva primjedba je prihvaćena i unijet je rok od 30 dana. Druge primjedbe su djelimično prihvaćene u dijelu „u roku iz stava 2“. Dok predloženi rok (60 dana) nije prihvatljiv, između ostalog, imajući u vidu da je jedna od primjedbi sa javne rasprave bila da se značajno skрати rok za izdavanje dozvole.

Ministarstvo će u roku od pet (5) radnih dana od prijema izvještaja o potrebi otklanjanja nedostataka dostaviti podnosiocu zahtjeva obavještenje da utvrđene nedostatke otkloni u roku od 60 dana, u skladu sa navedenim izvještajem. Na obrazložen i opravdan zahtjev podnosioca zahtjeva, Ministarstvo može produžiti rok za otklanjanje nedostataka. Ukoliko podnosilac zahtjeva, u roku iz stava 2 ne otkloni nedostatke, Ministarstvo će donijeti rješenje o odbijanju zahtjeva. Obrazloženje: Ne precizira se rok u kojem Stručna komisija mora Ministarstvu dostaviti izvještaj o potrebi za otklanjanjem nedostataka, pa se sami postupak može odugovlačiti u nedogled. Uzimajući u obzir da bi moglo doći do „ćutanja uprave“ te pokretanja upravnog spora (koji traje dugo), Proizvođači bi mogli doći u situaciju da bi morali obustaviti proizvodnju iako je zahtjev podnijet na vrijeme. Složenost i obim dokumentacije koju je potrebno dostaviti, te svi široko postavljeni uslovi i standardi, sami po sebi upućuju na to da stav 2 ovog člana mora ostaviti dodatni prostor podnosiocu zahtjeva da eventualne nedostatke otkloni u skladu sa mišljenjem komisije. U značajnom broju slučajeva pribavljanje određenog dokumenta odnosno otklanjanje nedostatka na koji uputi komisija ne zavisi samo od podnosioca zahtjeva već vrlo često i od državnog organa ili licenciranog pravnog lica za obavljanje specijalizovanih poslova, pa se ova realna činjenica mora uzeti u obzir, pogotovo kad su u pitanju složeni procesi koji prate proizvodnju NVO. Odredbu da se novi zahtjev ne može podnijeti u roku od 6 mjeseci od donošenja rješenja treba izbrisati iz razloga što je prestoga i neproporcionalna te nije u skladu sa EU i NATO praksom. Nema bilo kakve gradacije u odnosu na to šta bi bili „ozbiljni“ propusti da se ovako drastična mjera primijeni.	
Primjedba 12: Član 23 - Stav 1 - Ministarstvo će Proizvođaču oduzeti dozvolu, u slučaju da: 2.) ako se utvrdi da je podnosilac zahtjeva dao netačne podatke ili prikrio činjenice koje su od odlučujućeg značaja za izdavanje dozvole; 3.) je došlo do promjena kod Proizvođača kojima se krše odredbe ovog zakona, drugih zakona i propisa koje mogu u značajnoj mjeri da negativno utiču na zaštitu i zdravlje na radu, zaštitu životne sredine, zaštitu od požara, tehničko-	Primjedba je djelimično prihvaćena. Tačka 2 je djelimično prihvaćena. Prihvata se u dijelu koji se odnosi na „netačne podatke“, a ne prihvata u dijelu prikrivanja činjenica. Stručna komisija ne može da cijeni namjeru prikrivanja „činjenice koje su od odlučujućeg značaja za izdavanje dozvole“. Tačka 3 nije prihvatljiva jer je predloženo već definisano tačkom 7 ovog člana. Takođe, u ovom dijelu biće brisana formulacija „dr.“ Primjedba koja se odnosi na tačku 5 nije prihvatljiva, jer Zakon jasno definiše uslove na osnovu kojih se izdaje dozvola i obavezu

tehnoloških nesreća i ostalih rizika, kapaciteta za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, a koje Proizvođač ne otkloni u ostavljenom roku; 5.) pisanim putem ne obavijesti Ministarstvo o promjeni podataka koji su od odlučujućeg značaja za izdavanje dozvole 14.) ako je osnivač, odgovorno lice u pravnom licu, odgovorno lice za proizvodni proces i lice za rukovanje eksplozivnim, zapaljivim i drugim opasnim materijama u periodu trajanja dozvole osuđena za krivično djelo iz člana 14 ovog zakona, a Proizvođač ne preduzme mjere za otklanjanje tog rizika. 15.) ako se utvrde nove činjenice i dokazi od odlučujućeg značaja za ispunjenost uslova izdate dozvole, koje Proizvođač ne može otkloniti ili koje svojim karakterom onemogućavaju dalji rad u skladu sa ovim zakonom. Stav 4 – Ministarstvo ne snosi odgovornost za štetu nastalu zakonitim oduzimanjem dozvole. Obrazloženje: Član 23 ovog nacrta je prestrogo i preširoko postavljen. Ministarstvo dozvolu može oduzeti za bukvalno bilo šta. U praksi dobijena dozvola može se oduzeti zbog jedne administrativne greške, jednog propusta radnika naročito u pogledu tačaka gdje su sugerisane izmjene. Čak i u slučaju da se prihvate sve navedene sugestije ovaj član ostaje izuzetno restriktivan. Jezičkim tumačenjem odredbi ovog člana može se doći do apsurda da se bukvalno za sitnicu (tačka 3 i 5) može oduzeti dozvola. Zakonom se između ostalog propisuje obaveza dostavljanja dokaza o ispunjenosti posebnih uslova za skoro sve zaposlene što će u praksi biti veoma obimna dokumentacija obzirom na broj zaposlenih lica kod Proizvođača pa treba u najmanju ruku ostaviti određeni prostor za otklanjanje nepravilnosti. U praksi se može desiti da lice za rukovanje eksplozivima bude osuđeno za neko od navedenih krivičnih djela te nije jasno, zašto bi proizvođač izgubio dozvolu ako je blagovremeno preduzeo odgovarajuće mjere za uklanjanje rizika. Oduzimanje dozvole praktično bi značilo gašenje firme ako se uzmu postojeće odredbe nacrta ovog zakona. Potpuno isključivanje odgovornosti Ministarstva za oduzimanje dozvole nije prihvatljivo jer je u suprotnosti sa principima pravne sigurnosti i načelom zakonitosti. Oduzimanje dozvole ima široke i dalekosežne posledice (pratično gašenje firme, gubitak posla za veliki broj zaposlenih, nerealizovani vrijedni ugovori itd.) pa mora postojati mehanizam odgovornosti za nezakonito i	Proizvođača da o promjeni istih obavijesti Ministarstvo u skladu sa ovim propisom. Tačka 14 nije prihvatljiva, jer proizvođač ne može da preduzme mjere za otklanjanje rizika da li će neko lice izvršiti ili biti osuđeno za neko krivično djelo. Tačka 15 nije prihvatljiva, propisom je jasno definisano Oduzimanje dozvole i brisanje iz registra. Vezano za stav 4 člana 23, primjedba nije prihvatljiva jer odgovornost za štetu nije predmet ovog zakona. Svakako, „zakonito oduzimanje dozvole“, a kako se navodi u primjedbi, ne može biti razlog za odgovornost.
--	--

proizvoljno postupanje obzirom na veoma široko postavljena ovlaštenja komisije i Ministarstva.	
Primjedba 13: Član 24 - Proizvođač kojem je dozvola oduzeta može podnijeti novi zahtjev za dobijanje dozvole nakon otklanjanja nepravilnosti zbog kojih je dozvola oduzeta, najranije po isteku roka koji Ministarstvo odredi u zavisnosti od težine povrede, a koji ne može biti duži od 12 mjeseci od donošenja rješenja o oduzimanju dozvole. Obrazloženje: Predložena izmjena člana 24 zasniva se na potrebi da se pravna posljedica oduzimanja dozvole uskladi sa načelima proporcionalnosti, individualizacije upravnih mjera i dobre prakse u oblasti licenciranja u EU i NATO državama. Važeći tekst člana 24 predviđa jedinstven rok od 12 mjeseci za ponovno podnošenje zahtjeva bez obzira na prirodu, težinu, uzrok ili okolnosti povrede zbog kojih je dozvola oduzeta. Ovakvo rješenje ne pravi razliku između težih i lakših povreda pa svaka nepravilnost podrazumijeva istu sankciju. Ne uzima se u obzir ni mogućnost otklanjanja nepravilnosti, te bi se zbog jednog propusta praktično paralisala ionako ranjiva namjenska industrija Crne Gore.	Primjedba nije prihvatljiva. Prilikom definisanja ove norme značajno je skraćen rok koji je definisan Zakonom o spoljnoj trgovini naoružanja i vojne opreme, a koji je i od značaja za implementaciju ovog propisa.
Primjedba 14: Novi član <i>Trenutno stoji:</i> Nema posebne procedure za strateške proizvode. <i>Predlažemo:</i> "Uvesti fast-track proceduru za proizvode od strateškog interesa sa rokom odlučivanja od 30 dana." Obrazloženje: Uvođenje fast-track procedure omogućice brži razvoj kritičnih tehnologija i proizvoda od strateškog značaja za nacionalnu bezbjednost. Ova mjera će poboljšati konkurentnost Crne Gore u oblastima gdje posluje brzo i fleksibilno. Omogućice brže reagovanje na emergentne bezbjednosne izazove i potrebe Vojske Crne Gore. Podstaeće kompanije da ulažu u istraživanje i razvoj naprednih tehnologija sa jasnijom perspektivom komercijalizacije. Smanjiće barijere za inovativne startape koji razvijaju revolucionarna rješenja. Uskladiće se sa praksom naprednih zemalja koje imaju posebne procedure za strateške projekte. Povećaće atraktivnost Crne Gore za strane investitore u	Primjedba nije prihvaćena. Pomenuto nije predmet ovog propisa.

visokotehnološkom sektoru. Omogućuje bolju koordinaciju između naučno-istraživačkih institucija i privrede u razvoju novih proizvoda. Osigurava da se resursi usmjeravaju na projekte sa najvećim strateškim doprinosom. Ojačati će poziciju Crne Gore kao inovativne zemlje sposobne za brzo usvajanje novih tehnologija.	
Primjedba 15: Novi član <i>Trenutno stoji:</i> Nema regulative za prototipove. <i>Predlažemo:</i> "Proizvodnja do pet (5) prototipova godišnje za potrebe istraživanja, razvoja i testiranja ne zahtijeva dozvolu za serijsku proizvodnju, pod uslovom da se prototipovi koriste isključivo za testiranje i ne stavlja u promet." Obrazloženje: Ova odredba rješava temeljni paradoks u predloženom zakonu gdje kompanije ne mogu testirati prototipove bez dozvole, a ne mogu dobiti dozvolu bez testiranih prototipova. Omogućuje legalno testiranje i razvoj novih proizvoda bez nepotrebnih birokratskih prepreka. Podstaci će inovacije i eksperimentisanje kroz omogućavanje iterativnog razvoja proizvoda. Smanjiće vrijeme i troškove razvoja za startape i male kompanije koje nemaju kapacitete za kompleksne procedure. Omogućuje kompanijama da dokažu funkcionalnost i efikasnost proizvoda prije ulaganja u skupe sertifikacione procese. Uskladiće se sa praksom naprednih zemalja gdje je R&D izuzet od najstrožih regulativa. Povećaće konkurentnost crnogorskih kompanija kroz mogućnost bržeg testiranja i poboljšanja proizvoda. Osigurava da se inovacije ne odvijaju u sivoj zoni ili van zemlje zbog previše restriktivnih propisa. Podstaje saradnju između akademije i industrije u razvoju novih tehnologija. Omogućuje bolje korišćenje domaćih istraživačkih kapaciteta za potrebe vojne industrije.	Primjedba nije prihvaćena. Naime, treba imati u vidu već definisano članom 4.
Primjedba 16: Novi član - Trenutno stoji: Nema odredbe o priznavanju postojećih sertifikata. <i>Predlažemo:</i> "Sertifikati, dozvole i potvrde izdate prije stupanja na snagu ovog zakona smatraju se važećim tokom prelaznog perioda od 5 godina, odnosno do izdavanja novih sertifikata." Obrazloženje:	Primjedban nije prihvaćena. Naime, treba imati u vidu prelazne i završne odredbe.

Priznavanje postojećih sertifikata spriječava nepotrebno dupliranje sertifikacionih procesa koji su skupi i vremenski zahtjevni. Ova mjera poštuje postojeći rad i standarde kompanija koje su već dokazale svoj kvalitet kroz prethodne procedure. Smanjuje troškove tranzicije za postojeće kompanije koje bi inače morale ponovo da prolaze kroz kompletan sertifikacioni proces. Omogućuje kontinuitet u poslovanju bez prekida u proizvodnji usled čekanja na nove sertifikate. Uskladiće se sa principom pravne sigurnosti i očekivanjima privrednih subjekata koji su uložili u sertifikaciju. Poboľjšaće odnose između države i privatnog sektora kroz poštovanje prethodno postignutih standarda. Omogućuje da se resursi usmjeravaju na poboljšanje kvaliteta umjesto na ponavljanje postojećih procedura. Smanjuje opterećenje za sertifikacione organe koji bi inače bili preopterećeni zahtjevima za ponovnu sertifikaciju. Osigurava da se prelazak na nove standarde odvija postepeno i kontrolisano. Ojačati će konkurentnost postojećih kompanija kroz očuvanje njihovog tržišnog položaja tokom tranzicije.	
Primjedba 17: Novi član - Trenutno stoji: Nema regulative za uništavanje prototipova. <i>Predlažemo:</i> "Prototipovi se po završetku testiranja mogu uništiti pod nadzorom nadležnog organa, čuvati u posebno osiguranom prostoru ili demilitarizovati uklanjanjem kritičnih komponenti, zavisno od procjene rizika." Obrazloženje: Fleksibilan pristup uništavanju prototipova uzima u obzir različite bezbjednosne rizike, vrijednost intelektualne svojine i mogućnost daljeg razvoja. Ovaj amandman će omogućiti kompanijama da odaberu najpogodniju opciju u skladu sa sopstvenim tehničkim i bezbjednosnim potrebama. Uništavanje pod nadzorom nadležnog organa spriječice zloupotrebu nedovršenih ili eksperimentalnih proizvoda kojima može upravljati nestabilna ili neprovjeren tehnologija. Čuvanje u posebno obezbijeđenom prostoru omogućice dalji razvoj i unapređenje proizvoda bez potrebe za njihovom ponovnom proizvodnjom. Demilitarizacija uklanjanjem kritičnih komponenti omogućice čuvanje vrijednih dijelova za buduće projekte. Ova mjera će smanjiti odgovornost kompanija za potencijalne nesreće ili zloupotrebe nedovršenih proizvoda. Uskladiće se sa ekološkim standardima kroz kontrolisano uništavanje opasnih materijala. Osigurava da se svi prototipovi adekvatno	Primjedba nije prihvaćena. Treba imati u vidu već definisano članom 4.

evidentiraju i prate tokom njihovog životnog ciklusa. Poboljšaće efikasnost korišćenja resursa kroz ponovno korišćenje komponenti gdje je to moguće. Ojačaće bezbjednosne protokole kroz jasne procedure za rukovanje prototipovima tokom i nakon testiranja.	
Primjedba 18: Novi član - Trenutno stoji: Nema podrške za izvoz. <i>Predlažemo:</i> "Dodati član: Ministarstvo pruža podršku domaćim proizvođačima u pristupu međunarodnim tržištima kroz informacije, posredovanje i promociju." (RAZMISLITI O FINANSIJSKOJ PODRŠCI) Obrazloženje: Aktivna podrška izvozu je ključna za opstanak i rast vojne industrije u maloj zemlji kao što je Crna Gora. Ova odredba će omogućiti domaćim kompanijama da konkurišu na globalnom tržištu uz pomoć državnih institucija. Poboljšaće pristup informacijama o tenderskim procedurama i zahtjevima stranih kupaca što je često prepreka za male kompanije. Olakšaće posredovanje u kontaktima sa potencijalnim stranim partnerima i kupcima kroz službene kanale. Povećaće vidljivost crnogorskih proizvoda na međunarodnim sajmovima i izložbama kroz zajedničku promociju. Smanjiće troškove ulaska na nova tržišta koji su često previsoki za pojedinačne kompanije. Osiguraće koordinaciju između različitih državnih organa u podršci izvoznika vojne opreme. Poboljšaće imidž Crne Gore kao pouzdanog izvoznika kvalitetne vojne opreme. Podstaje razvoj specijalizovanih proizvoda prilagođenih zahtjevima specifičnih tržišta. Ojačati će ekonomsku diplomatiju kroz uključivanje vojnoprivredne saradnje u bilateralne odnose.	Primjedba nije prihvaćena. Nije predmet ovog zakona.
Primjedba 19: Novi član - Trenutno stoji: Nema odredbe o digitalizaciji. <i>Predlažemo:</i> "Uvesti obavezu razvoja digitalne platforme za podnošenje zahtjeva, praćenje postupaka i elektronsku komunikaciju sa svim nadležnim organima." Obrazloženje: Digitalna platforma će ubrzati sve administrativne procedure kroz automatizaciju podnošenja zahtjeva i praćenja njihovog toka. Ova mjera će	Primjedba nije prihvaćena. Nije predmet ovog zakona.

smanjiti obim papirne dokumentacije i povezane troškove za kompanije i državne organe. Omogućiti transparentno praćenje vremena obrade zahtjeva, što će unaprijediti odgovornost državnih službenika. Poboljšaće komunikaciju između kompanija i nadležnih organa putem centralizovanog informacionog sistema. Smanjiti mogućnost grešaka u dokumentaciji kroz primjenu standardizovanih digitalnih obrazaca. Omogućiti daljinsko podnošenje zahtjeva, što je od posebnog značaja za kompanije koje se nalaze izvan glavnog grada. Povećaće efikasnost koordinacije između različitih državnih organa uključenih u postupak. Uskladiće Crnu Goru sa digitalnim standardima Evropske unije u oblasti javne uprave. Smanjiti rizik od korupcije kroz veću transparentnost svih koraka u proceduri. Ojačaće konkurentnost crnogorske privrede kroz modernizaciju i unapređenje poslovnog okruženja.	
Primjedba 20: Novi član - Trenutno stoji: Nema podrške za razvoj industrije. <i>Predlažemo:</i> "Osnovati Centar za vojnu industriju Crne Gore koji će pružati kapacitete za istraživanje i razvoj, grupnu sertifikaciju, obuku i podršku za izvoz domaćim proizvođačima." Obrazloženje: Centar za vojnu industriju će stvoriti koordinisani ekosistem koji podržava razvoj cjelokupnog sektora kroz zajedničke resurse i ekspertizu. Ova institucija će obezbijediti kapacitete za istraživanje i razvoj, koji su često finansijski nedostupni manjim kompanijama. Grupna sertifikacija će smanjiti troškove za manje subjekte kroz zajedničko angažovanje sertifikacionih tijela. Programi obuke će podići nivo stručnosti kadrova u industriji kroz specijalizovane programe usmjerene na vojne standarde. Podrška za izvoz će omogućiti manjim kompanijama pristup međunarodnom tržištu uz stručnu institucionalnu pomoć. Centar će poslužiti kao platforma za saradnju između akademije, industrije i države u razvoju novih tehnologija. Omogućiće efikasnije korišćenje evropskih fondova i programa namijenjenih razvoju odbrambene industrije. Poboljšaće koordinaciju između različitih državnih institucija u pružanju podrške industriji. Ojačaće poziciju Crne Gore u regionalnoj i evropskoj odbrambenoj zajednici. Osiguraće dugoročnu održivost sektora namjenske industrije kroz strateško upravljanje i institucionalnu podršku.	Primjedba nije prihvaćena. Osnivanje Centra za vojnu industriju Crne Gore kao posebne institucije nije neposredni predmet ovog, što je i utemeljeno u uporednoj praksi koja ne prepoznaje Centar za vojnu industriju kao specifičnu instituciju koja se osniva zakonom o proizvodnji naoružanja i vojne opreme. Međutim, predlog se odnosi na specifičnu inicijativu u smislu koordinacije, razvoja i podrške vojnoj industriji, posebno u oblasti istraživanja i razvoja, sertifikacije, izvoza, koja se u cilju podrške proizvođačima i unapređenja konkurentnosti vojne industrije, u narednom periodu može razmotriti u skladu sa potrebama i strateškim interesima države.

Primjedba 21: Novi član - Trenutno stoji: Nema praćenja efekata zakona <i>Predlažemo:</i> "Uvesti obavezu godišnjeg izvještaja o efektima zakona koji prati: broj aktivnih proizvođača, obim izvoza, broj zaposlenih, inovacioni kapacitet i integraciju u globalne lance." Obrazloženje: Redovno praćenje efekata zakona omogućuje evaluaciju njegovog stvarnog uticaja na industriju i privredu. Ovaj mehanizam će obezbijediti da se politika razvoja industrije zasniva na činjenicama, a ne na pretpostavkama. Praćenje broja aktivnih proizvođača pokazuje da li zakon podstiče ili ograničava konkurenciju i diverzifikaciju. Obim izvoza biće pokazatelj konkurentnosti crnogorskih proizvoda na globalnom tržištu. Broj zaposlenih ukazuje na doprinos industrije zapošljavanju i zadržavanju stručnog kadra u zemlji. Inovacioni kapacitet će pratiti sposobnost industrije da razvija nove tehnologije i proizvode. Integracija u globalne lance vrijednosti pokazuje stepen povezanosti crnogorske industrije sa međunarodnim partnerima. Godišnji izvještaji omogućuje donosiocima odluka da pravovremeno reaguju na identifikovane probleme. Pобољшаće odgovornost državnih institucija za postizanje definisanih ciljeva razvoja industrije. Osigurava transparentnost u sprovođenju industrijske politike kroz javno dostupne podatke. Omogućuje kontinuirano unapređenje regulative kroz učenje iz iskustva i prilagođavanje promjenjivim uslovima.	Primjedba nije prihvaćena. Treba imati u vidu, da je predloženo već obuhvaćeno propisom (Planom proizvodnje koji sadrži značajan broj informacija, ali i čl. 17, 39 i 46), kao i podzakonskim aktima koji će biti donijeti u cilju implementacije ovog propisa.
Primjedba 22: Novi član - Trenutno stoji: Nema mehanizma za kontinuirani dijalog. <i>Predlažemo:</i> "Osnovati Stalnu radnu grupu za vojnu industriju sa predstavnicima svih relevantnih ministarstava, privrede, akademije i civilnog društva koja se sastaje kvartalno." Obrazloženje: Stalna radna grupa će obezbijediti kontinuirani dijalog između svih relevantnih aktera uključenih u razvoj vojne industrije. Ovaj mehanizam će spriječiti donošenje neadekvatnih propisa kroz sistemsko uključivanje stručnjaka i	Primjedba nije prihvaćena. Uključivanje Stalne radne grupe za vojnu industriju u ovaj zakon nije neophodno, imajući u vidu da Zakon uređuje proizvodnju naoružanja i vojne opreme, izdavanje dozvole za proizvodnju, industrijsku bezbjednost, nadzor i druga pitanja od značaja za proizvodnju naoružanja i vojne opreme. Uspostavljanje mehanizma Stalne radne grupe se može razmotriti posebnim aktom Vlade, u cilju strateškog planiranja u oblasti vojne industrije, koordinacije politika, dijaloga i saradnje sa privatnim sektorom.

praktičara u proces kreiranja javnih politika. Omogućuje brzo rješavanje operativnih problema sa kojima se kompanije suočavaju u svakodnevnom poslovanju. Poboljšaće koordinaciju između različitih resora koji imaju nadležnosti u ovoj oblasti. Uključivanje akademske zajednice obezbijediće primjenu najnovijih naučnih i tehnoloških dostignuća u razvoju industrije. Participacija civilnog društva doprinijeće usklađivanju razvoja sektora sa demokratskim vrijednostima i načelima transparentnosti. Kvartalni sastanci omogućuje pravovremeno reagovanje na promjene u tržišnom i regulatornom okruženju. Poboljšaće komunikaciju i međusobno razumijevanje između javnog i privatnog sektora. Osiguraće da se industrijska politika oblikuje u skladu sa stvarnim potrebama i mogućnostima privrede. Ojačaće partnerstvo između države i privrednog sektora u ostvarivanju zajedničkih ciljeva. Omogućuje da se iskustva iz primjene zakona koriste za njegovo kontinuirano unapređivanje i prilagođavanje.	
Primjedba 23: Član 9 - Trenutno stoji: Član 9 stav 1: "Stranom investitoru može se odobriti ulaganje u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme pod uslovima utvrđenim propisima koji regulišu strane investicije i u skladu s ovim zakonom, a ukoliko ne postoje bezbjednosne smetnje sa aspekta nacionalne bezbjednosti." <i>Predlažemo:</i> Član 9 - Strane investicije Strani investitori imaju pravo na ulaganje u proizvodnju naoružanja i vojne opreme pod istim uslovima kao i domaća pravna lica. Pravo stranog investitora može se ograničiti isključivo iz razloga zaštite nacionalne bezbjednosti, koju sprovodi Agencija za nacionalnu bezbjednost. Organ iz stava 2 dužan je da donese odluku o sigurnosnoj provjeri u roku od 30 dana od podnošenja urednog zahtjeva. Obrazloženje: Predloženo rješenje eksplicitno definiše da strani investitori imaju ista prava kao i domaća pravna lica, čime se otklanja mogućnost proizvoljnog i diskriminatornog tumačenja. Procedura se ograničava isključivo na suštinsku bezbjednosnu provjeru, koja predstavlja jedini legitimni osnov za ograničavanje	Primjedba nije prihvaćena. Naime, treba imati u vidu da se prilikom definisanja norme vodilo računa o važećem zakonodavnom okviru.

stranih ulaganja u ovu oblast. Usklađeno je sa pravnim tekovinama Evropske unije, jer prati princip slobode kretanja kapitala i standarde iz EU <i>acquis</i>-a koji propisuju da su ograničenja dozvoljena samo radi zaštite nacionalne bezbjednosti. Uvođenje jasnog roka od 30 dana za sprovođenje bezbjednoske provjere obezbijediće pravnu sigurnost, predvidivost postupka i smanjenje mogućnosti administrativnih odugovlačenja. Ovakvo normativno rješenje podstiče investicije, povećava konkurentnost sektora i doprinosi transparentnosti postupka, uz očuvanje neophodnih bezbjednosnih garancija države.	
Primjedba 24: Novi član - Trenutno stoji: Visoki troškovi bez jasne strukture <i>Predlažemo:</i> "Uvesti jasnu strukturu troškova sa maksimalnim iznosima za sve administrativne takse i naknade, uz mogućnost rate za male kompanije i startupe." Obrazloženje: Jasna struktura troškova će smanjiti neizvjesnost za kompanije u planiranju svojih budžeta za usklađivanje sa zakonskim zahtjevima. Ograničavanje maksimalnih iznosa sprečava proizvoljno namećenje previsokih naknada koje bi mogle onemogućiti manje kompanije. Mogućnost rate omogućava malim kompanijama i startupima da rasporede troškove tokom vremena što olakšava njihovo finansiranje. Smanjiće finansijsko opterećenje za kompanije koje se suočavaju sa višestrukim troškovima različitih procedura. Povećaće transparentnost u korišćenju sredstava koja kompanije plaćaju za administrativne usluge. Uskladiće se sa principom proporcionalnosti gdje se troškovi određuju prema stvarnim troškovima pružanja usluga. Omogućiće bolje planiranje prihoda državnog budžeta od ovih aktivnosti kroz predvidljive tokove. Smanjiće mogućnost korupcije kroz jasno definisane i objavljene tarife za sve usluge. Poboljšaće konkurentnost crnogorske industrije kroz smanjenje ukupnih troškova poslovanja. Osiguravaće da se administrativni troškovi ne postanu prepreka za inovacije i razvoj nove djelatnosti.	Primjedba nije prihvaćena. Ispunjenost uslova za izdavanje dozvola dokazuje se dokumentima (koji su definisani ovim propisom) i uz zahtjev se ne prilaže plaćena administrativna taksa. Ostale nadoknade i takse definisane su drugim propisima.
Primjedba 25:	Primjedba nije prihvaćena.

Član 49 - Trenutno stoji: "Pravno lice... dužno je da uskladi poslovanje... u roku od godinu dana... najkasnije 60 dana... dužno je da podnese zahtjev" <i>Predlažemo:</i> "Pravno lice koje se već bavi proizvodnjom naoružanja i vojne opreme dužno je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u roku od 24 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona." Usaglašavanje poslovanja vrši se postepeno u roku od 5 godina." Obrazloženje: Postojeće kompanije, kao što su „Polix“ i „Tara“, objektivno se ne mogu uskladiti sa novim zahtjevima u roku od jedne godine, imajući u vidu kompleksnost procedura i obim propisanih obaveza. Produženje roka na 24 mjeseca za podnošenje zahtjeva i pet godina za potpuno usaglašavanje omogućuje postepeno prilagođavanje bez prekida u proizvodnji. Ova mjera će očuvati radna mjesta i stručno znanje sticano tokom višedecenijskog rada ovih kompanija. Omogućuje planiranje investicija u modernizaciju kapaciteta bez pritiska nerealnih rokova. Spriječiće gubitak tržišta i ugovora tokom tranzicionog perioda, što bi u suprotnom moglo dovesti do stečaja privrednih subjekata. Uskladiće se sa praksom država regiona koje su prilikom usvajanja sličnih zakona propisivale znatno duže prelazne rokove. Smanjiće finansijski teret za kompanije koje bi u suprotnom morale istovremeno obavljati redovno poslovanje i ulagati značajna sredstva u usklađivanje. Ojačaće povjerenje privrednog sektora u državne institucije kroz realan i fazni pristup tranziciji. Osiguraće kontinuitet snabdijevanja Vojске Crne Gore domaćim proizvodima tokom perioda prilagođavanja. Omogućuje da se iskustvo i tehničko znanje postojećih kompanija iskoristi u kreiranju planova implementacije novog zakona.	U ovom dijelu Nacrt propisa ne uvodi ograničavajuću normu, pa se tako u članu 49 stav 4 navodi sledeće „Pravnom licu iz stava 1 ovog člana nastavljaju da važe prava iz pojedinačnih akata koja su donijeli nadležni državni organi do okončanja postupka izdavanje dozvole, osim u slučajevima propisanim ovom zakonom“. Traženim produženjem roka na 24 mjeseca za podnošenje zahtjeva i pet godina za potpuno usaglašavanje, ostavlja se dug rok za usklađivanje i u tom smislu i funkcionisanje van usvojenog zakonodavnog roka.
Primjedba 26: Član 49 - Trenutno stoji: "Pravno lice... koje ne podnese zahtjev... prestaju da važe prava iz pojedinačnih akata" <i>Predlažemo:</i> "Pravna lica koja posjeduju važeće dozvole smatraju se privremeno ovlašćenim za nastavak rada do donošenja odluke po novom zahtjevu, pod uslovom da su podnijela zahtjev u roku od 24 mjeseca." Obrazloženje:	Primjedba nije prihvaćena. Veza odgovor na primjedbu 25: U ovom dijelu nacrt propisa ne uvodi ograničavajuću normu, pa se tako u članu 49 stav 4 navodi sledeće „Pravnom licu iz stava 1 ovog člana nastavljaju da važe prava iz pojedinačnih akata koja su donijeli nadležni državni organi do okončanja postupka izdavanje dozvole, osim u slučajevima propisanim ovom zakonom“. Traženim produženjem roka na 24 mjeseca za podnošenje zahtjeva i pet godina za potpuno usaglašavanje (veza prethodna primjedba),

ostavlja se dug rok za usklađivanje i u tom smislu i funkcionisanje van usvjenog zakonodavnog roka.	Automatski prestanak prava postojećih subjekata usljed administrativnih kašnjenja predstavlja neprihvatljiv rizik za kompanije koje imaju višedecenijsko iskustvo u oblasti namjenske industrije. Predložena izmjena će spriječiti trenutni prekid poslovanja za pravna lica koja su zahtjev podnijela u propisanom roku, ali se nalaze u proceduri odlučivanja. Obezbjediće kontinuitet proizvodnje i isporuke proizvoda postojećim kupcima tokom tranzicionog perioda. Usklađuje se sa ustavnim načelima zaštite stečenih prava, pravne sigurnosti i legitimnih očekivanja privrednih subjekata. Smanjiće pritisak na kompanije koje moraju u kratkom roku pribaviti obimnu i kompleksnu dokumentaciju. Omogućuje da se ocjena ispunjenosti uslova vrši na osnovu stvarnih kapaciteta i tehničkih standarda, a ne formalnih administrativnih ograničenja. Povećaje predvidljivost poslovanja u periodu primjene novog regulatornog okvira. Osigurava da se iskustvo i kapaciteti postojećih kompanija ne izgube zbog proceduralnih prepreka. Ojačava pravni položaj proizvođača u odnosu na državne organe kroz uvođenje jasnog prelaznog režima. Omogućuje da se fokus regulatornog postupka usmjeri na stvarne aspekte bezbjednosti i kvaliteta umjesto na formalističke birokratske zahtjeve.
„TARA AEROSPACE“ A.D. MOJKOVAC Primjedba nije prihvaćena. Naime Stručna komisija mora imati kompletnu dokumentaciju, imajući u vidu specifičnost proizvodnog procesa, a kako bi adekvatno sagledala predmetni zahtjev prilikom odlučivanja o izdavanju dozvole. Takođe, ovaj član, ali i primjedba, se ne mogu posmatrati odvojeno od člana 16 ovog Nacrta, koji propisuje zaštitu povjerljivosti informacija, podataka i dokumentacije.	Primjedba 1: PRIMJEDBA na Član 4 stav 1 tačka 14 a u vezi sa Članom 14 stav 1 tačka 12. Obrazloženje: Članom 4 stav 1 tačka 14 predviđeno je šta se podrazumijeva pod stručnim izrazom "tehnička dokumentacija". Članom 14 stav 1 tačka 12 predviđena je obaveza aplikanta da dostavi tehničku dokumentaciju za proizvodnju NVO ovjerenu od strane odgovornog lica. Kako po predloženom nacrtu zakona, tehnička dokumentacija obuhvata konstruktivnu dokumentaciju, tehnološke postupke uključujući crteze djelova i alata, kao i postupke za izradu i montažu, i postupak ispitivanja, to predstavlja cjelokupan know-how za proizvodnju. Pored činjenice da, za svaki proizvod, obim dokumentacije je preko par stotina strana, a imamo oko 200 proizvoda. Pored velikog obima, dostavljanje dokumentacije u ovoj formi bi predstavljalo objelodanjivanje cjelokupne intelektualne svojine društva. Napominjemo da ni

naši zaposleni, menadžment i akcionari nemaju pristup cjelokupnoj tehničkoj dokumentaciji, već svaki zaposleni koji je ovlašten ima pristup samo dijelu za čiju je proizvodnju zadužen. Kao privredno društvo koje nije u većinskom državnom vlasništvu i čije poslovanje se gotovo stoprocentno odnosi na proizvodnju NVO za potrebe izvoza, smatramo da bi trebalo citirane tačke korigovati. Predlažemo da se citirana norma izmijeni na način da se pod terminom "tehnička dokumentacija podrazumijeva skraćeni opis proizvoda, sa osnovnom namjenom i generalnim karakteristikama bez uputstava za izradu.	
Primjedba 2: Primjedba se odnosi na Član 7 - Plan proizvodnje NVO. Obrazloženje: a) Smatramo da je neophodno korigovati Član 7 stav 2 (tačke 2 i 6) i stav 3, jer se u datom nacrtu Zakona pomenuti stav može jedino tumačiti tako da se isključivo odnosi na proizvodnju NVO za potrebe organa državne uprave za poslove odbrane. Shodno tako postavljenom rješenju u nacrtu zakona, od nas kao izвозno orijentisane kompanije se može zahtijevati dostavljanje npr. opisa tehnoloških postupaka, ključnih dobavljača sirovina i slično, što je često sadržaj zahtjeva kupaca, čijim otkrivanjem potencijalno ulazimo na teren nelojalne konkurencije i kršenja ugovorom definisanih odredbi o povjerljivosti. S obzirom da je naša proizvodnja 99% orijentisana za potrebe globalnog tržišta (što znači da se proizvodnja organizuje u skladu sa potrebama tržišta u toku tekuće godine, odnosno nakon zaključenja poslovnog ugovora sa kupcem), stava smo (u praksi dokazanog) da se efikasan i upotrebljiv plan proizvodnje ne može planirati dugoročno, a posebno ne za period koji je naveden (10 godina). Kontinuirano prisutni na globalnom tržištu NVO, ukazujemo da u savremenim uslovima je teško planirati šta će se proizvoditi za naredne dvije (2) godine, a kamoli za deset (10) godina. U svom portfoliju imamo definisane proizvode. Gotovo svake godine na zahtjev kupca ili razvojem proizvoda osvajamo i nudimo potpuno nove proizvode. Upravo to ukazuje na nesvrishodnost ovako postavljenog rješenja u zakonu. Ukoliko bi predloženo rješenje ostalo u neizmijenjenom	Primjedba je djelimično prihvaćena. a) Primjedba je djelimično prihvaćena. Naime Stručna komisija mora imati kompletnu dokumentaciju kako bi adekvatno sagledala predmetni Zahtjev i izdala predmetnu dozvolu. Samim tim Plan proizvodnje za potrebe Sistema odbrane i stranog kupca, a za potrebe odlučivanja Stručne komisije, mora imati sve predviđene elemente. Članom 16 ovog Nacrta je propisana obaveza čuvanja podataka. Time se ne remeti poslovna saradnja proizvođača i stranog kupca. Ovaj Nact zakona ne propisuje sadržaj ugovornih obaveza između proizvođača i stranog kupca. Ono što je djelimično prihvatljivo jeste period na koji se Plan donosi i to na 5 godina. b) Primjedba nije prihvaćena. Nact definiše sledeće: „Plan iz stava 1 ovog člana može biti ažuriran prije isteka roka na koji je donijet prema potrebi, samo u dijelu smanjenja obuhvata proizvodnje ili djelimičnog gubitka proizvodne sposobnosti iz razloga koji se nijesu mogli predvidjeti.“ U ovom dijelu nema prostora za brisanje u dijelu „smanjenja obuhvata proizvodnje ili djelimičnog gubitka proizvodne sposobnosti“, imajući u vidu da je Plan proizvodnje jedna od uslova koji se cijene prilikom izdavanja dozvole. Treba imati u vidu i da povećanje obima proizvodnje može u značajnoj

obliku, naša kompanija bi se suočila sa ozbiljnim biznis barijerama, jer ne bi mogla proizvoditi ono što je predmet aktuelnih zahtjeva kupaca – poslovnih partnera. Naša sugestija je da se Član 7 stav 2 izmijeni na način koji će, po pitanju sadržaja plana proizvodnje, različito tretirati proizvođače za potrebe organa državne uprave i proizvođača za potrebe izvoza. Takođe sugestija da se predloženi period za donošenje plana proizvodnje NVO smanji na maksimalno tri (3) godine. b) Smatramo da je neophodno korigovati Član 7 stav 6, s obzirom da je nedopustivo ograničiti proizvodnju u okvirima plana proizvodnje, jer može doći do izmjena na globalnom tržištu, te potrebe za tehnološkim razvojem novih proizvoda koji su predmet interesovanja naših potencijalnih klijenata. Radi se o "živoj materiji" jer umnogome zavisi od potreba tržišta i zahtjeva kupaca. U praksi, ovako postavljeno rješenje znači da, u slučaju povećanja obuhvata proizvodnje NVO, zbog npr. proizvodnje novorazvijenih proizvoda, takva naša aktivnost smatraće se kršenjem izdate dozvole što je, bez sumnje, pravni i faktički nonsens. Biće nam onemogućeno bavljenje osnovnom privrednom djelatnošću. Naš prijedlog je da se stav 6 koriguje na sjedeći način "Plan iz stava 1 ovog člana može biti ažuriran prije isteka roka na koji je donijet prema potrebi i iz razloga koji se nijesu mogli predvidjeti"	mjeri uticati na upotrebu svih kapaciteta, a koji su neophodni u jednom proizvodnom procesu. Svakako, treba imati u vidu da će Stručna komisij cijeniti dodatni zahtjev u slučaju povećanog obima proizvodnje, prihvatiti one elemente koji se ne mijenjaju prilikom povećanja istog, ne dovodeći Proizvođača u dodatne troškove, a cijeniti samo one elemente koji bitno utiču na industrijsku bezbjednost prilikom povećanog obima proizvodnje.
Primjedba 3: SUGESTIJA – Precizirati Član 14 stav 1 tačka 11. Obrazloženje: Predloženi Član 14 stav 1 tačka 11 ukazuje na obavezu dostavljanja spiska NVO proizvedenih po prethodno izdatoj dozvoli, što bi trebalo da znači nakon isteka roka važenja dozvole za proizvodnju NVO definisanom u Članu 12 predloženog Zakona. Kada su u pitanju privredna društva koja se već bave proizvodnjom NVO, dozvole nijesu mogle biti izdate u prethodnom periodu, jer se radilo neregulisanoj oblasti proizvodnje unazad decenijama.	Primjedba nije prihvaćena. Država mora imati uvid u proizvedeno naoružanje i vojnu opremu na svojoj teritoriji, između ostalog, i u cilju ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza koje proizilaze po osnovu saradnje sa UN, EU, NATO i dr. međunarodnim institucijama.
Primjedba 4:	Primjedba nije prihvaćena.

PRIJEDLOG – Produženje dozvole. Obrazloženje: Nakon Člana 15, nužno je ubaciti novi član koji reguliše uslove za produženje dozvole za proizvodnju NVO. Uslovi za produženje dozvole bi trebalo značajno pojednostaviti u odnosu na uslove za izdavanje dozvole iz članova 14 i 15, što su norme primijenjene u srodnim i drugim zakonima u postupku izdavanja dozvola.	Po isteku dozvole za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, privredni subjekt je u obavezi da postupa u skladu sa odredbama ovog zakona. Rad Stručne komisije biće definisan podzakonskim aktom (kako je propisano ovim Nactom zakona) pa će se prilikom izrade podzakonskog akta voditi računa o datom komentaru za odlučivanje po podnijetim zahtjevima za produženje dozvole.
Primjedba 5: PRIMJEDBA na Član 15 stav 6, prema kojem lica koja obavljaju poslove proizvodnje NVO moraju posjedovati potvrdu o završenom programu obrazovanja – rukovalac eksplozivnih materija. Obrazloženje: Kako se decenijama bavimo proizvodnjom NVO, zapošljavamo značajan broj stručnog kadra sa bogatim iskustvom (VII-1 stepen – mašinstvo, metalurgija, tehničke nauke, hemija), u praksi sprovodimo stručnu internu obuku zaposlenih na citiranim poslovima. Predlažemo da razmotrite mogućnost da se interna obuka u organizaciji proizvođača ili drugih sličan oblik organizacije obuke kod proizvođača, zakonom utvrdi adekvatnim uslovom za obavljanje pomenutih poslova u smislu Člana 15 stav 6 nacrta zakona.	Primjedba nije prihvaćena. Poslodavac je u obavezi da sve zaposlene osposobi za bezbjedan i zdrav rad. Osposobljavanje može da vrši samo pravno lice ili preduzetnik koje je dobili ovlaštenje za obavljanje tih poslova od strane Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, a na osnovu ispunjenosti uslova definisanih propisom. Kako trenutno ne postoji licencirani organizator obrazovanja koji bi vršio obuke iz oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme, u tom smislu je neophodno da zaposleni prođu obuke za privredne eksplozive koje organizuje privredno društvo lincencirano od strane Centra za stručno obrazove odraslih, a sve u cilju podizanja nivoa bezbjednosti i sačuvanja života i zdravlja ljudi koji rade na ovim poslovima. Pomenuto ne podrazumijeva da se na ovaj način ograničavaju interne obuke, već su svakako poželjne.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: Podgorica, 12.12.2025. godine

Naziv organizacione jedinice ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrta zakona, odnosno strategije:
Odjeljenja za izdavanje dozvola u oblasti kontrolisane robe

